Urithi wa Kitume

katika mstari wa urithi wa

Mhashamu*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Askofu kwa Mataifa, chini ya Agizo la Kitume

Karamu ya Mwisho, ya Leonardo da Vinci (1495–1498), katika ukumbi wa chakula wa Santa Maria delle Grazie, Milan: Bwana wetu pamoja na Wale Kumi na Wawili.

Kikoa cha umma.

Urithi wa Kitume ni Nini

Urithi wa kitume ni mstari usiokatika wa maaskofu, kila mmoja akiwa amewekwa wakfu kwa kuwekewa mikono na wale waliomtangulia, unaorudi nyuma hadi kwa mitume ambao Kristo aliwatuma. Kanisa la mwanzo liliuelekeza kama ushuhuda kwamba huduma yake ilitoka kwa mitume wenyewe: Mtakatifu Klementi wa Roma aliandika juu yake karibu mwaka 96 B.K., na Mtakatifu Ireneo wa Lyon karibu mwaka 180 B.K. alieleza urithi wa maaskofu wa Roma kutoka kwa mitume hadi siku zake mwenyewe.

Wakristo hawakubaliani kuhusu umuhimu wake. Madhehebu mengi yanashikilia kwamba urithi wa kitume hauna maana yoyote, na kwamba uaminifu wa Kanisa uko katika kushika mafundisho ya mitume badala ya katika mstari wowote wa maaskofu. Wengine wanaushikilia kuwa wa lazima kwa huduma ya kweli na sakramenti za kweli, miongoni mwao Kanisa Katoliki la Roma, Makanisa ya Kiorthodoksi ya Mashariki, Makanisa ya Kiorthodoksi ya Mashariki ya Kale na Kanisa la Mashariki, huku makanisa ya Kianglikana na baadhi ya makanisa ya Kilutheri yakiuthamini sana. Ndani ya madhehebu mengi pia, maoni yanatofautiana kuhusu jinsi asili ya askofu kutoka kwa mtume wa Kristo ilivyo muhimu.

Wale Kumi na Wawili na Wale Sabini

Baadhi ya watu katika imani ya Kikristo hutofautisha kati ya Wale Kumi na Wawili wa asili na Wale Sabini: Bwana "akawachagua" na "akawatuma wawili wawili" (Luka 10:1). Wote walipewa agizo na Kristo Mwenyewe kuhubiri Ufalme wa Mungu, kuponya na kubeba mamlaka Yake: "Yeye awasikilizaye ninyi anisikiliza mimi" (Luka 10:16).

Askofu Byers ana maoni kwamba Wale Sabini walimjua Kristo binafsi na walipewa agizo na Yeye binafsi; Bwana aliwajua vya kutosha kuwatuma kufanya kazi Yake. Kwa sababu hiyo anashikilia kwamba urithi wa kitume unawajumuisha Wale Sabini pamoja na Wale Kumi na Wawili wa asili. Mtakatifu Paulo, aliyeitwa baada ya Ufufuo kuwa Mtume wa Mataifa, alipokelewa na Wale Kumi na Wawili kama mtume wa kweli, nao walimpa "mkono wa shirika" (Wagalatia 2:9).

Mistari ya Urithi katika Kurasa Hizi

Askofu Byers anaorodhesha hapa mistari yake ya urithi wa kitume kwa ajili ya ukaguzi wa umma na kwa manufaa ya waamini Wakristo. Kila ukurasa unafuatilia mstari mmoja kutoka kwa mtume wake, askofu baada ya askofu, hadi kwa Askofu Byers. Katika hali nyingi, kila mstari unafuata, hadi kwa mtume, orodha zenyewe za maaskofu zinazohifadhiwa na makanisa yaliyotajwa katika ukurasa wake, orodha zilezile ambazo kwazo makanisa hayo hufuatilia urithi wao wenyewe wa kitume, na watakatifu waliotajwa katika kila mstari ni wale ambao makanisa hayo huwaheshimu.

Vyeti vya kutawazwa na kuwekwa wakfu kwa Askofu Byers mwenyewe, pamoja na picha za kuwekwa wakfu kwake, vinapatikana kwenye ukurasa wa Kuhusu Askofu.

Vyovyote mtu anavyowaona Wale Sabini, Askofu Byers ana urithi halali wa kitume kutoka kwa wanne kati ya Wale Kumi na Wawili wa asili, Mtakatifu Petro, Mtakatifu Andrea, Mtakatifu Yohana na Mtakatifu Tomaso, na pia kutoka kwa Mtakatifu Paulo, Mtume wa Mataifa. Inaweza kutajwa kwa kupita kwamba, kufikia mwaka 2026, kwa mstari wake mkuu wa kuwekwa wakfu, Askofu wa sasa wa Roma anafuatilia urithi wake wa kitume hadi kwa Mtakatifu Petro peke yake; na Patriaki wa sasa wa Moskwa na Urusi Yote, kwa mstari wake mkuu wa kuwekwa wakfu, vilevile anafuatilia urithi wake wa kitume hadi kwa Mtakatifu Petro peke yake, kupitia kiti cha askofu cha Antiokia. Askofu Mkuu wa sasa wa Canterbury, kwa mstari wake mkuu wa kuwekwa wakfu, anafuatilia urithi wake wa kitume hadi kwa mtume mmoja tu, kupitia kiti cha askofu cha Canterbury; Patriaki wa sasa wa Kiorthodoksi wa Kisiria wa Antiokia, kwa mstari wake mkuu wa kuwekwa wakfu, hadi kwa Mtakatifu Petro peke yake, kupitia kiti cha askofu cha Antiokia; na Katolikosi-Patriaki wa sasa wa Kanisa la Ashuru la Mashariki, kwa orodha ya Kanisa hilo, hadi kwa Mtakatifu Tomaso, kupitia kiti cha askofu cha Seleukia-Ktesifoni.

Kuhusu Wale Sabini, Askofu Byers ana urithi wa kitume kutoka kwa watano ambao Makanisa huwaheshimu kama Mitume miongoni mwa Wale Sabini: Mtakatifu Thadayo (Addai), mtume wa Edessa; Mtakatifu Lino, askofu wa kwanza wa Roma baada ya Mtakatifu Petro; Mtakatifu Evodio, askofu wa kwanza wa Antiokia baada ya Mtakatifu Petro; Mtakatifu Stakisi, askofu wa kwanza wa Bizanti; na Mtakatifu Trofimo, askofu wa kwanza wa Arles.

Vyanzo na Uthibitisho

Mistari hii ilipokelewa katika kitabu cha mistari ya urithi wa kitume kilichokabidhiwa kwa Askofu Byers wakati wa kuwekwa wakfu kwake mwaka 2013. Haijanakiliwa tu. Kila kiungo kimechunguzwa na kuthibitishwa kupitia utafiti wa Askofu Byers mwenyewe, dhidi ya orodha za maaskofu zinazohifadhiwa na makanisa yaliyotajwa katika kila ukurasa na kumbukumbu za kawaida za kihistoria za urithi wa maaskofu, miongoni mwake kumbukumbu za Kiti Kitakatifu za urithi wa Roma, orodha za Upatriaki wa Kiekumeni wa Konstantinopoli na za Upatriaki mbalimbali wa Antiokia, kumbukumbu za Makanisa ya Kiorthodoksi ya Urusi, ya Wakatoliki wa Kale, ya Kiorthodoksi ya Kisiria na ya Ashuru, na *Registrum Sacrum Anglicanum* ya William Stubbs, rejista ya uwekaji wakfu wa maaskofu wa Uingereza.

Pale ambapo kumbukumbu hizo zinatofautiana na kitabu, kumbukumbu zimefuatwa na mistari imesahihishwa. Mistari iliyodaiwa katika kitabu ambayo haikuweza kuthibitishwa kutoka kwenye

kumbukumbu imeachwa. Kila askofu aliyetajwa katika kurasa hizi anaweza kukaguliwa na msomaji katika kumbukumbu za Kanisa lake mwenyewe.

Mistari ya Kitume kwa Muhtasari

Askofu Byers ana urithi wa kitume kutoka kwa mitume kumi, wanne kati ya Wale Kumi na Wawili wa asili, Mtakatifu Paulo na watano kati ya Wale Sabini, kwa njia kumi na moja tofauti, kila moja ikielezwa katika ukurasa wake hapa chini. Namba zinaonyesha nafasi yake katika kila mstari.

Mitume

Mtume	Njia	Askofu Byers
Mtakatifu Petro	Roma (Rebiba–Brazili) · Roma (Utrecht) · Antiokia (Kimelkiti) · Antiokia (Kiorthodoksi) · Antiokia (Kiorthodoksi cha Kisiria)	245 · 252 · 169 · 165 · 146
Mtakatifu Andrea	Kyiv–Moskwa · Konstantinopoli–Albania	173 · 264
Mtakatifu Yohana	Canterbury · Uskoti–Seabury	126 · 132
Mtakatifu Tomaso	Kanisa la Mashariki	112
Mtakatifu Paulo	Canterbury · Uskoti–Seabury	128 · 134

Miongoni mwa Wale Sabini

Mtume miongoni mwa Wale Sabini	Njia	Askofu Byers
Mtakatifu Thadayo (Addai)	Kanisa la Mashariki	111
Mtakatifu Lino	Rebiba–Brazili · Utrecht	244 · 251
Mtakatifu Evodio	Kimelkiti · Kiorthodoksi · Kiorthodoksi cha Kisiria	168 · 164 · 145
Mtakatifu Stakisi	Kyiv–Moskwa · Konstantinopoli–Albania	172 · 263
Mtakatifu Trofimo	Canterbury · Uskoti–Seabury	127 · 133

Kwa kipimo hichohicho, yaani mstari mkuu wa kuwekwa wakfu, viongozi wa Makanisa ya kale kila mmoja ana mstari mmoja hadi kwa mtume mmoja. Askofu Byers anashiriki mstari mmoja na kila mmoja wao, kama jopo lililo katika ukurasa wa kila mtume linavyoonyesha.

Viongozi wa Makanisa, kufikia mwaka 2026

Kiongozi wa Kanisa	Mistari	Mtume	Mstari wa pamoja na Askofu Byers
Askofu wa Roma, Papa Leo XIV *Kanisa Katoliki la Roma*	1	Mtakatifu Petro	Roma (njia mbili)
Patriaki wa Moskwa na Urusi Yote, Patriaki Kirill *Kanisa la Kiorthodoksi la Urusi*	1	Mtakatifu Petro (kupitia Antiokia)	Antiokia, kupitia Moskwa
Askofu Mkuu wa Canterbury, Sarah Mullally *Kanisa la Uingereza na Ushirika wa Kianglikana*	1	Mtume mmoja, kupitia Canterbury	Canterbury (njia mbili)
Patriaki wa Kiorthodoksi wa Kisiria wa Antiokia, Ignatius Aphrem II *Kanisa la Kiorthodoksi la Kisiria*	1	Mtakatifu Petro (kupitia Antiokia)	Antiokia (Kiorthodoksi cha Kisiria)
Katolikosi-Patriaki wa Mashariki, Mar Awa III *Kanisa la Ashuru la Mashariki*	1	Mtakatifu Tomaso	Kanisa la Mashariki
Askofu Byers	**11**	**Mitume kumi**	—

Idadi ya mistari haiongezi chochote kwenye neema ya daraja takatifu, kwa kuwa mstari mmoja halali unatosha; imeorodheshwa hapa kama kumbukumbu, kwa ajili ya wale wanaotaka kuichunguza. Urithi wa kitume si mashindano, na askofu mwenye mistari mingi hana mamlaka wala uhalali mkubwa zaidi kuliko yule aliye na mstari mmoja ulio thabiti na unaoweza kuthibitishwa. Hakuna chochote katika kurasa hizi kinachopaswa kuchukuliwa kama dai la ukuu juu ya askofu yeyote, hasa juu ya wale waliotajwa hapa, ambao wametoa maisha yao yote kwa huduma ya Kanisa. Mistari imeandikwa ili waamini Wakristo, na yeyote anayetaka kuchunguza

daraja za Askofu Byers, waweze kupata ukweli mahali pamoja, na ili usikivu ubaki mahali unapostahili, kwenye Neno la Mungu na Injili ya Yesu Kristo.

Watakatifu na Wafiadini

Katika ukurasa wa kila mtume, wale walio katika mstari waliotoa maisha yao kwa ajili ya imani wanatambulishwa kama wafiadini, na wale waliotangazwa kuwa watakatifu au kwa njia nyingine kuinuliwa kwenye heshima za altare wamewekewa alama ya hadhi yao kama watakatifu au wenyeheri, iwe katika mapokeo ya Kiorthodoksi ya Mashariki, mapokeo ya Magharibi, au yote mawili. Makanisa yanatofautiana kuhusu watakatifu wanaowatambua na kuhusu yale wanayoyadai kabla mtu hajaheshimiwa kama mtakatifu; alama zilizo katika kila ukurasa zinaonyesha ni Kanisa gani linamheshimu nani. Alama hizo zinahusu utakatifu wa maisha tu, na hazina uhusiano wowote na uhalali wa uwekaji wakfu wowote.

Chagua mtume ili kuona mstari wa urithi.

Mitume

Mtakatifu Petro huko Roma (Rebiba–Brazili)

Mtume na Mfiadini

Roma, urithi wa Rebiba, Brazili na Marekani

Mtakatifu Petro huko Roma (Utrecht)

Mtume na Mfiadini

Roma, Ufaransa, Utrecht, Uingereza na Marekani

Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kimelkiti)

Mtume na Mfiadini

Antiokia, Upatriaki wa Kimelkiti, Beirut na Marekani

Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kiorthodoksi)

Mtume na Mfiadini

Antiokia, Upatriaki wa Kiorthodoksi, Moskwa na Marekani

Askofu Byers, wa 245 katika urithi

Askofu Byers, wa 252 katika urithi

Askofu Byers, wa 169 katika urithi

Askofu Byers, wa 165 katika urithi

Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kiorthodoksi cha Kisiria)

Mtume na Mfiadini

Antiokia, Upatriaki wa Kiorthodoksi wa Kisiria, India na Marekani

Askofu Byers, wa 146 katika urithi

Mtakatifu Andrea (Kyiv–Moskwa)

Aliyeitwa Kwanza, Mtume na Mfiadini

Konstantinopoli, Kyiv, Moskwa na Marekani

Askofu Byers, wa 173 katika urithi

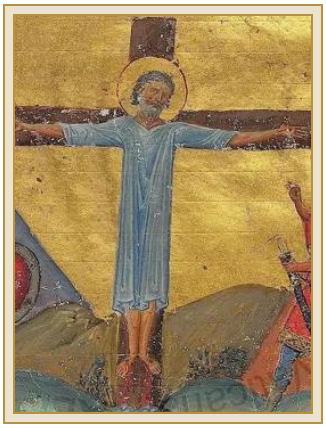

Mtakatifu Andrea (Konstantinopoli–Albania)

Aliyeitwa Kwanza, Mtume na Mfiadini

Konstantinopoli, Albania na Marekani

Askofu Byers, wa 264 katika urithi

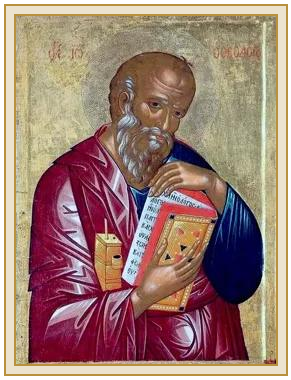

Mtakatifu Yohana (Canterbury)

Mtume na Mwinjilisti

Smirna, Lyon, Canterbury na Marekani

Mtakatifu Yohana (Uskoti–Seabury)

Mtume na Mwinjilisti

Smirna, Lyon, Canterbury, Uskoti na Marekani

Mtakatifu Tomaso

Mtume na Mfiadini

Kanisa la Mashariki, India, Uingereza na Marekani

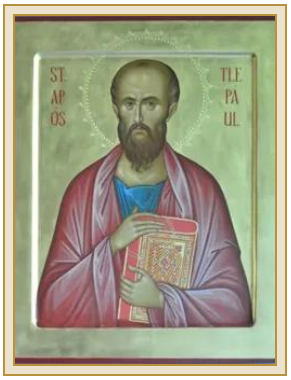

Mtakatifu Paulo (Canterbury)

Mtume wa Mataifa na Mfiadini

Arles, Canterbury, Kanisa la Uingereza na Marekani

Askofu Byers, wa 126 katika urithi

Askofu Byers, wa 132 katika urithi

Askofu Byers, wa 112 katika urithi

Askofu Byers, wa 128 katika urithi

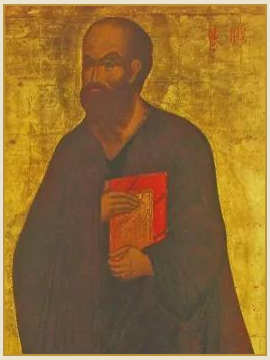

Mtakatifu Paulo (Uskoti–Seabury)

Mtume wa Mataifa na Mfiadini

Arles, Canterbury, Uskoti na Marekani

Askofu Byers, wa 134 katika urithi

Miongoni mwa Wale Sabini

Mtakatifu Thadayo (Addai)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

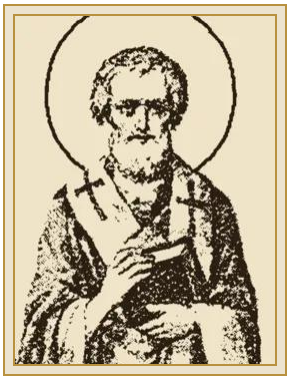

Mtakatifu Lino (Rebiba–Brazili)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Mtakatifu Lino (Utrecht)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Mtakatifu Evodio (Kimelkiti)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Kanisa la Mashariki, India, Uingereza na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 111 KATIKA URITHI

Roma, urithi wa Rebiba, Brazili na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 244 KATIKA URITHI

Roma, Ufaransa, Utrecht, Uingereza na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 251 KATIKA URITHI

Antiokia, Upatriaki wa Kimelkiti, Beirut na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 168 KATIKA URITHI

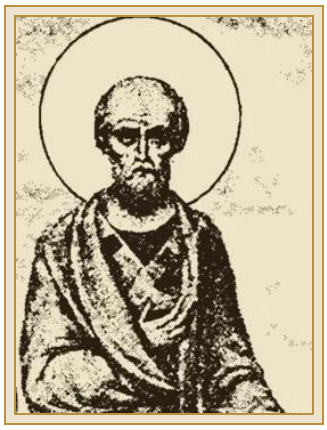

MTAKATIFU EVODIO (KIORTHODOKSI)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Antiokia, Upatriaki wa Kiorthodoksi, Moskwa na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 164 KATIKA URITHI

MTAKATIFU EVODIO (KIORTHODOKSI CHA KISIRIA)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Antiokia, Upatriaki wa Kiorthodoksi wa Kisiria, India na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 145 KATIKA URITHI

MTAKATIFU STAKISI (KYIV–MOSKWA)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Konstantinopoli, Kyiv, Moskwa na Marekani

ASKOFU BYERS, WA 172 KATIKA URITHI

Mtakatifu Stakisi (Konstantinopoli–Albania)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Konstantinopoli, Albania na Marekani

Askofu Byers, wa 263 katika urithi

Mtakatifu Trofimo (Canterbury)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Arles, Canterbury, Kanisa la Uingereza na Marekani

Askofu Byers, wa 127 katika urithi

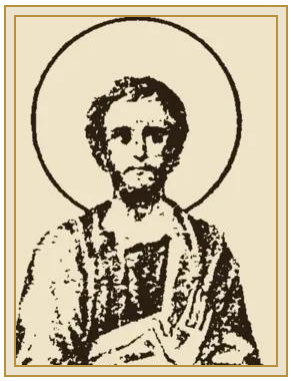

Mtakatifu Trofimo (Uskoti–Seabury)

Mtume miongoni mwa Wale Sabini

Arles, Canterbury, Uskoti na Marekani

Askofu Byers, wa 133 katika urithi

Manukuu yote ya Maandiko kwa Kiswahili katika ukurasa huu yamechukuliwa bila mabadiliko yoyote kutoka *Biblica® Toleo Wazi la Neno: Biblia Takatifu™* (Neno). Matini: swh.global.bible. Nukta tatu (...) zinaonyesha sehemu iliyoachwa.

Biblica® Toleo Wazi la Neno: Biblia Takatifu™ Hakimiliki © 1984, 1989, 2009, 2015 na Biblica, Inc. Biblica® Open Kiswahili Contemporary Version™ Copyright © 1984, 1989, 2009, 2015 by Biblica, Inc. “Biblica” ni alama ya biashara iliyosajiliwa katika Ofisi ya Hataza na Alama za Biashara Marekani (United States Patent and Trademark Office) na shirika la Biblica, Inc. Imetumiwa na ruhusa. “Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Kazi hii imewezeshwa kupitia idhini ya kundi la the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ili kuona nakala ya idhini hii, angalia kwenye anwani tovuti ya http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 au uandike barua kwa Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA. This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0 or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Ikoni: Mtakatifu Petro, Mlima Sinai, karne ya 6, kikoa cha umma. Mtakatifu Petro (Utrecht), mchoro wa asidi wa Lucas Vorsterman II, 1660, Rijksmuseum, kikoa cha umma. Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kimelkiti), Kanisa Kuu la Kupashwa Habari, Moskwa, karibu mwaka 1399, kikoa cha umma. Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kiorthodoksi), Kanisa Kuu la Mtakatifu Sofia, Novgorod, karibu mwaka 1050, kikoa cha umma. Mtakatifu Andrea, Walters Art Museum, Baltimore, kikoa cha umma. Mtakatifu Yohana, Patmo, karibu mwaka 1500, kikoa cha umma. Mtakatifu Tomaso, karne ya 14, picha na Herbert Frank, CC BY 2.0. Mtakatifu Paulo, St. Paul's Episcopal Church, Seattle, picha na Joe Mabel, CC BY-SA 3.0. Mtakatifu Thadayo, Mlima Sinai, karne ya 10, kikoa cha umma. Mtakatifu Stakisi, Lagoudera, Kipro, 1192, picha ya Dumbarton Oaks, CC0. Mtakatifu Lino, Maisha ya Watakatifu ya Kirusi, 1903–1911, kikoa cha umma. Mtakatifu Lino (Utrecht), chapa, Rijksmuseum, kikoa cha umma. Mtakatifu Trofimo, ukumbi wa nguzo wa St. Trophime, Arles, karne ya 12, picha iliyotolewa kwa kikoa cha umma. Mtakatifu Evodio (Kimelkiti), shule ya Kiitaliano, karne ya 17, kikoa cha umma. Mtakatifu Evodio (Kiorthodoksi), Maisha ya Watakatifu ya Kirusi, 1903–1911, kikoa cha umma. Mtakatifu Petro huko Antiokia (Kiorthodoksi cha Kisiria), Injili za Rabbula, mwaka 586 B.K., kikoa cha umma. Mtakatifu Andrea na Mtakatifu Stakisi (Konstantinopoli–Albania), Menologion ya Basil II, karibu mwaka 1000 B.K., kikoa cha umma. Mtakatifu Paulo (Uskoti–Seabury), Monasteri ya Spaso-Preobrazhensky, Yaroslavl, kikoa cha umma. Mtakatifu Yohana (Uskoti–Seabury), Kitabu cha Kells, karibu mwaka 800 B.K., kikoa cha umma. Mtakatifu Trofimo (Uskoti–Seabury), Maisha ya Watakatifu ya Kirusi, 1903–1911, kikoa cha umma. Zote kupitia Wikimedia Commons; zimekatwa na kupunguzwa ukubwa. Maelezo kamili yanapatikana kwenye ukurasa wa kila mtume.